

Numeryczna analiza akustyczna płyty rezonansowej fortepianu

Adam Mrozek

Promotor: prof. dr hab. inż. Tadeusz Burczyński

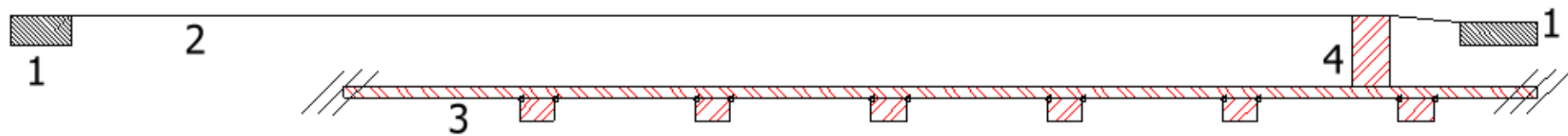
Cel pracy

- zbadanie odpowiedzi częstotliwościowej przy wymuszeniu harmonicznym
- wyznaczenie charakterystyk: amplitudowej i impedancyjnej płyty rezonansowej fortepianu w oparciu o zbudowany model MES

Założenia

- model płyty zawiera uźebrowanie i mostki
- pominięto wpływ drgań obudowy
- drewno jest materiałem ortotropowym
- wyniki mają charakter jakościowy

Konstrukcja

- 1 - rama
- 2 - struna
- 3 - płyta rezonansowa
- 4 - mostek

Konstrukcja c.d.

Odpowiedź częstotliwościowa

$$\mathbf{M}\ddot{\mathbf{x}}(t) + \mathbf{B}\dot{\mathbf{x}}(t) + \mathbf{K}\mathbf{x}(t) = \mathbf{P}e^{j\omega t} \quad (1)$$

$$\mathbf{x} = \mathbf{u}e^{j\omega t}$$

$$\dot{\mathbf{x}} = j\omega\mathbf{u}e^{j\omega t} \quad (2)$$

$$\ddot{\mathbf{x}} = -\omega^2\mathbf{u}e^{j\omega t}$$

$$[-\omega^2\mathbf{M} + j\omega\mathbf{B} + \mathbf{K}]\mathbf{u} = \mathbf{P} \quad (3)$$

$$\mathbf{H} = \frac{\mathbf{u}}{\mathbf{P}} = \frac{1}{-\omega^2\mathbf{M} + j\omega\mathbf{B} + \mathbf{K}} \quad (4)$$

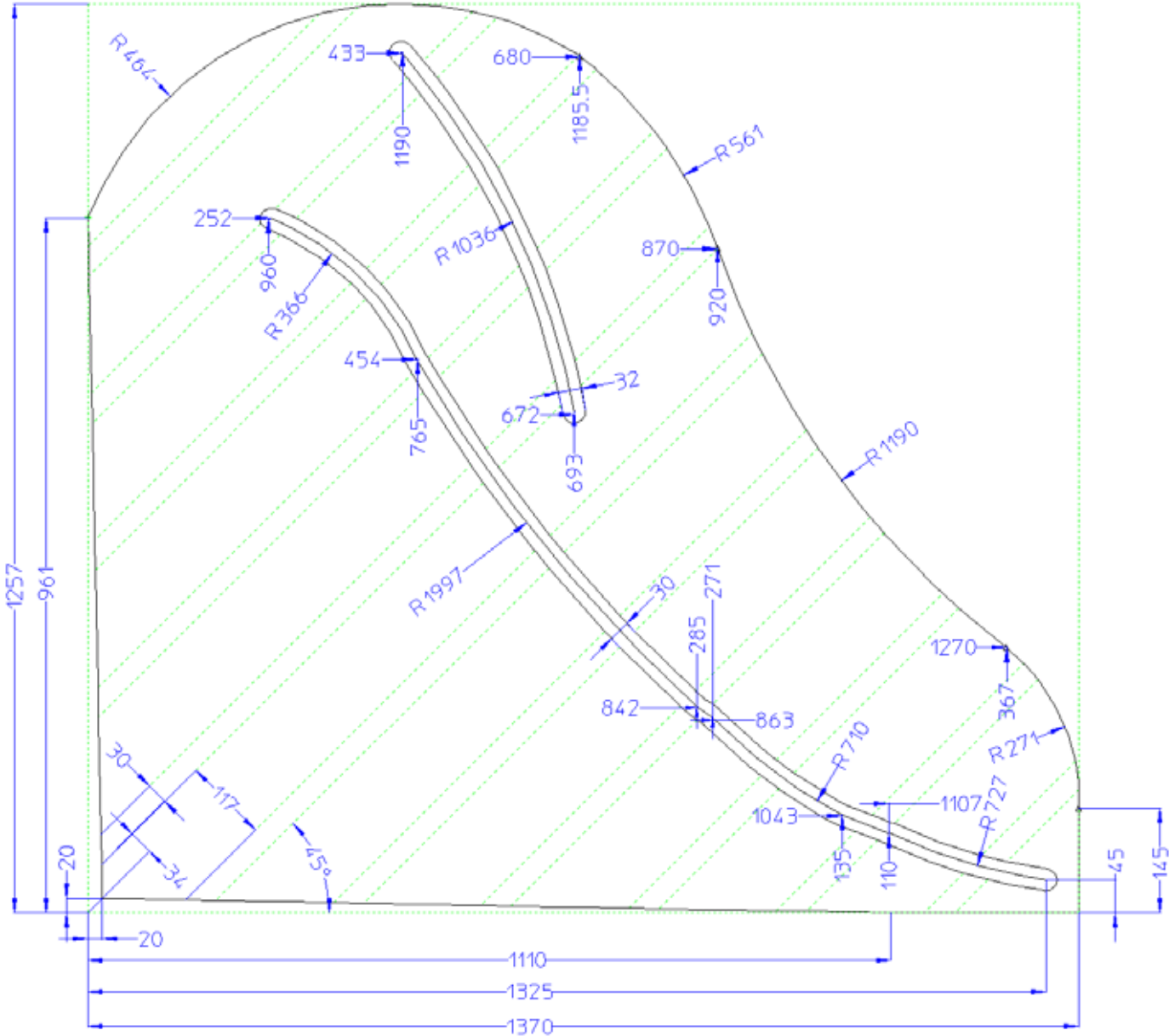
Zagadnienie własne

$$\mathbf{M}\ddot{\mathbf{x}}(t) + \mathbf{K}\mathbf{x}(t) = 0 \quad (5)$$

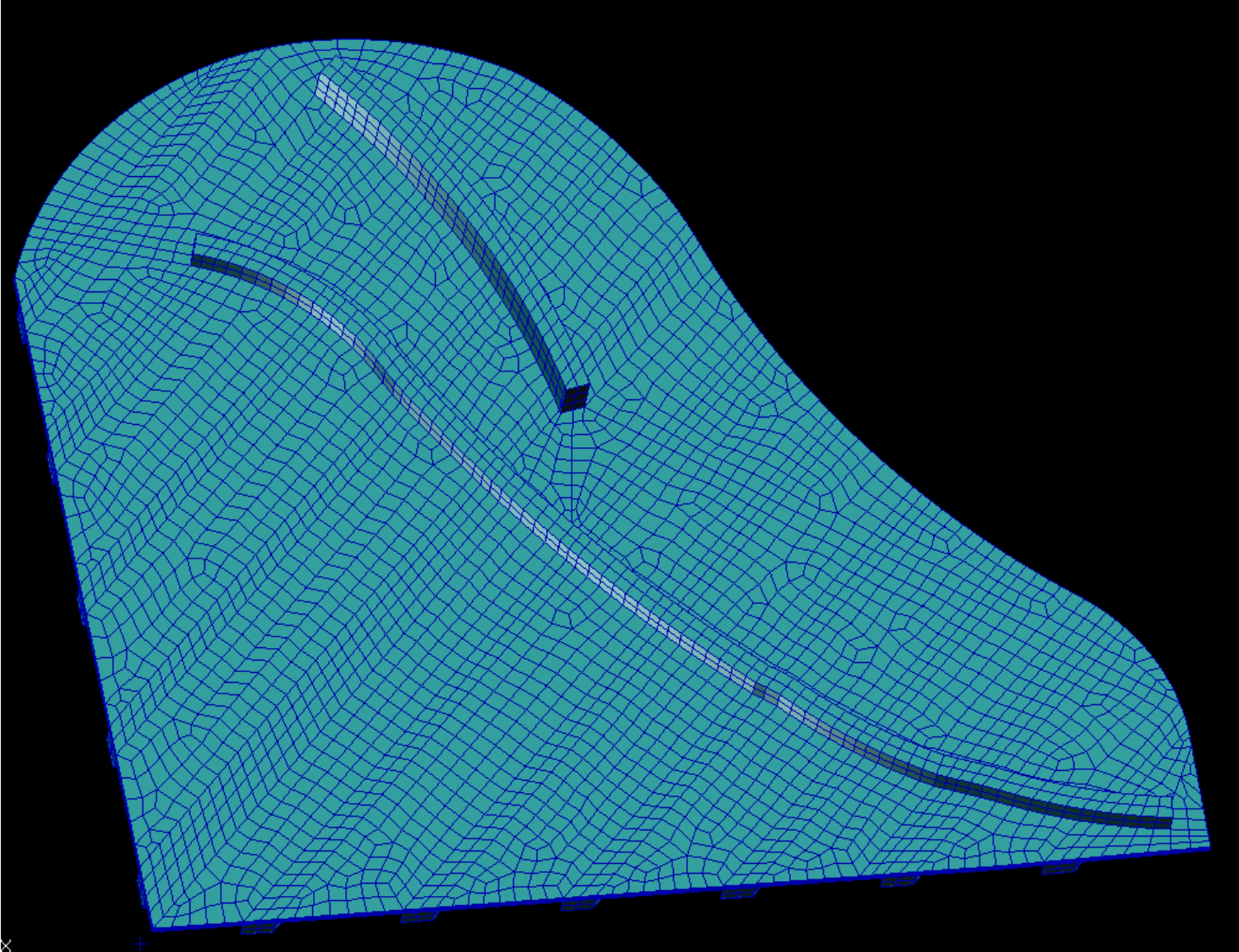
$$\begin{aligned} \mathbf{x} &= \varphi \sin(\omega t) \\ \ddot{\mathbf{x}} &= -\varphi\omega^2 \sin(\omega t) \end{aligned} \quad (6)$$

$$[\mathbf{K} - \omega^2\mathbf{M}]\varphi = 0 \quad (7)$$

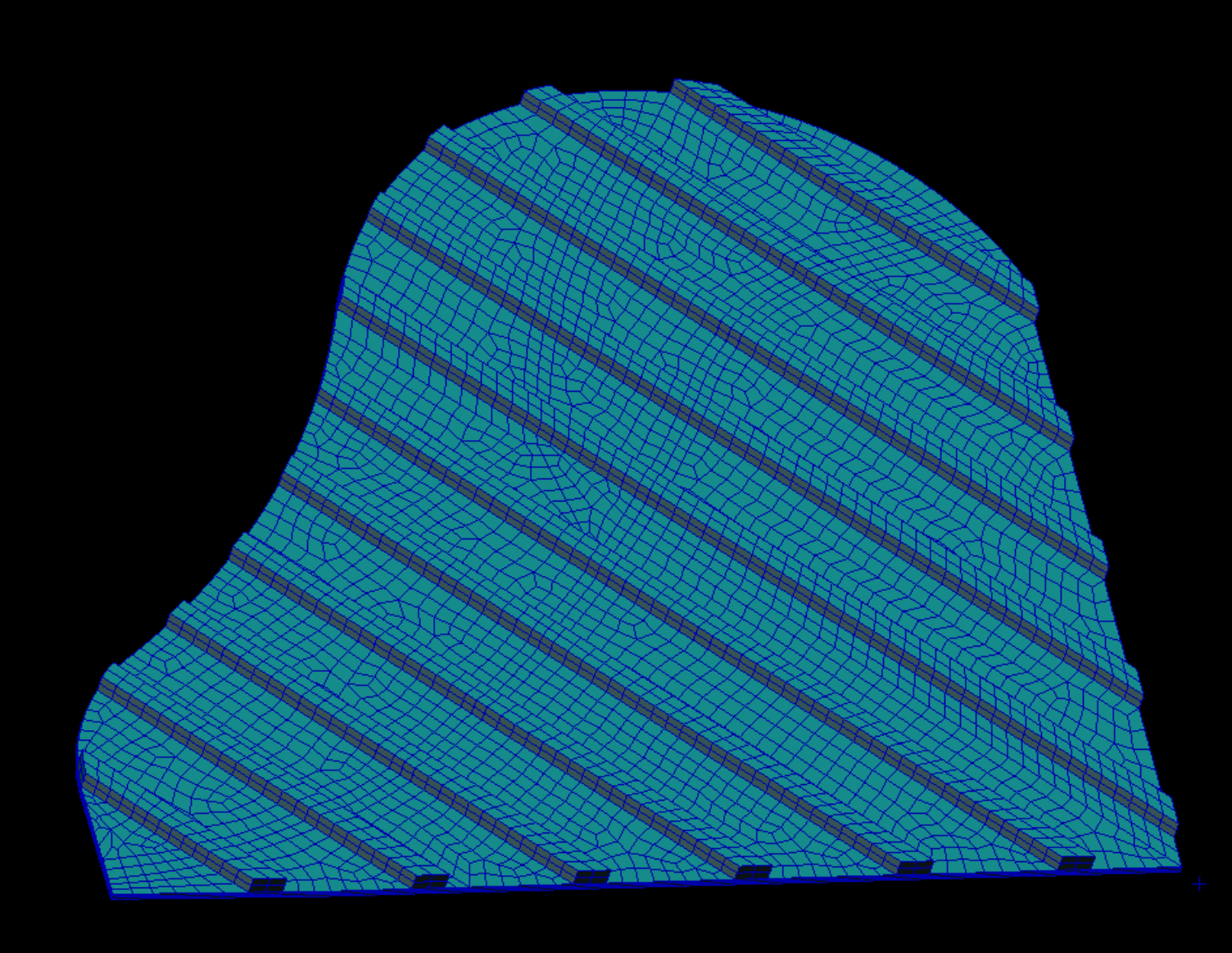
Model płyty rezonansowej

Model płyty rezonansowej c.d.

Model płyty rezonansowej c.d.

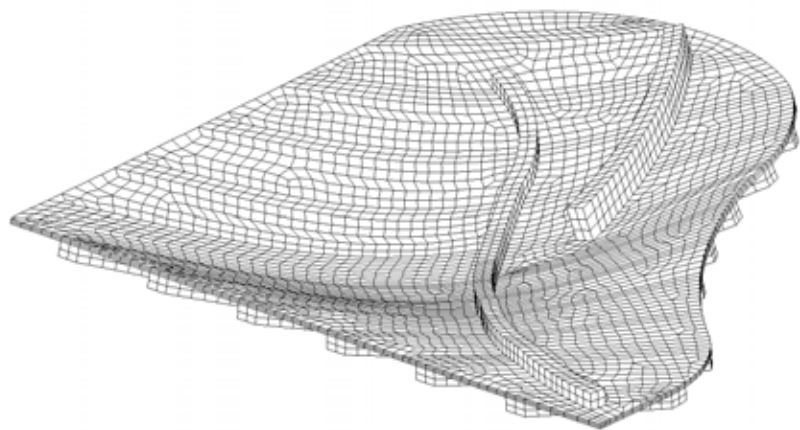
Własności mechaniczne drewna

Własności	Świerk	Sosna
E_L [MPa]	10890	15070
E_R [MPa]	858	1115
E_T [MPa]	473	678
G_{RL} [MPa]	704	829
G_{LT} [MPa]	671	799
G_{RT} [MPa]	33	151
ν_{LR}	0.372	0.392
ν_{LT}	0.467	0.444
ν_{RT}	0.435	0.447
ν_{TR}	0.245	0.387
ν_{RL}	0.04	0.029
ν_{TL}	0.025	0.019
g [N/mm ³]	$3.7 \cdot 10^{-6}$	$5.9 \cdot 10^{-6}$

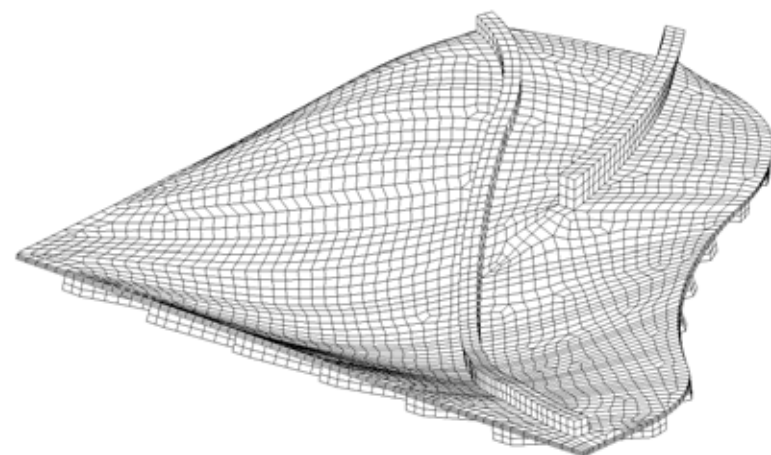
Częstości własne [Hz]

Nr	Brak strun	Ze strunami	Brak żeber i strun	Połowa żeber
1	71.08	108.89	40.18	63.9
2	131.3	170.15	60.44	117.99
3	166.4	197.32	87.44	149.7
4	196.4	254.01	95.71	176.52
5	232.34	303.39	122.54	207.29
6	279.02	324.33	149.1	247.38
7	318.62	374.13	159.64	275.64
8	341.73	398.58	178.08	299.5
9	359.77	427.85	196.8	315.96
10	394.81	440.06	211.32	348.96

Postacie drgań

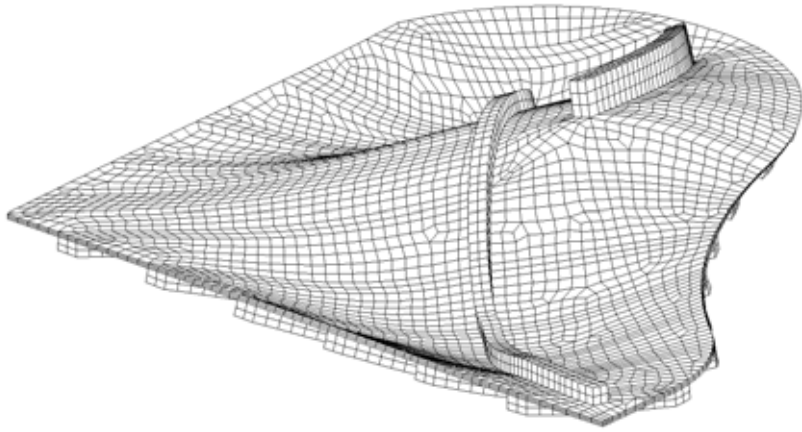

1. postać drgań, 70 Hz

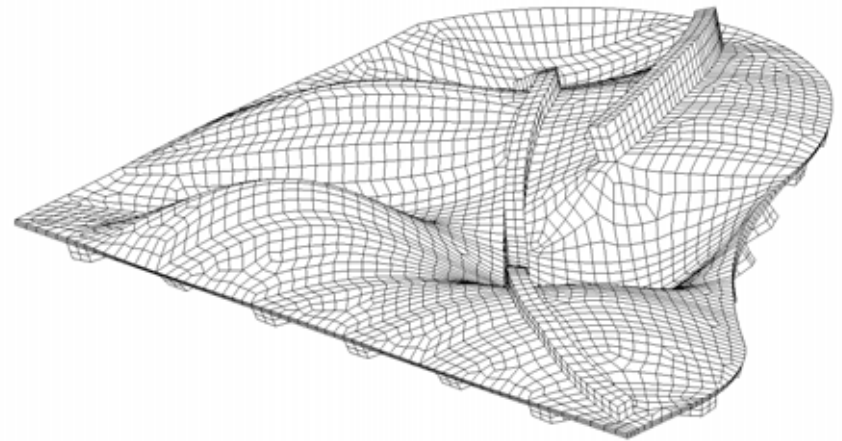

2. postać drgań, 131.3 Hz

Postacie drgań c.d.

4. postać drgań, 196.4 Hz

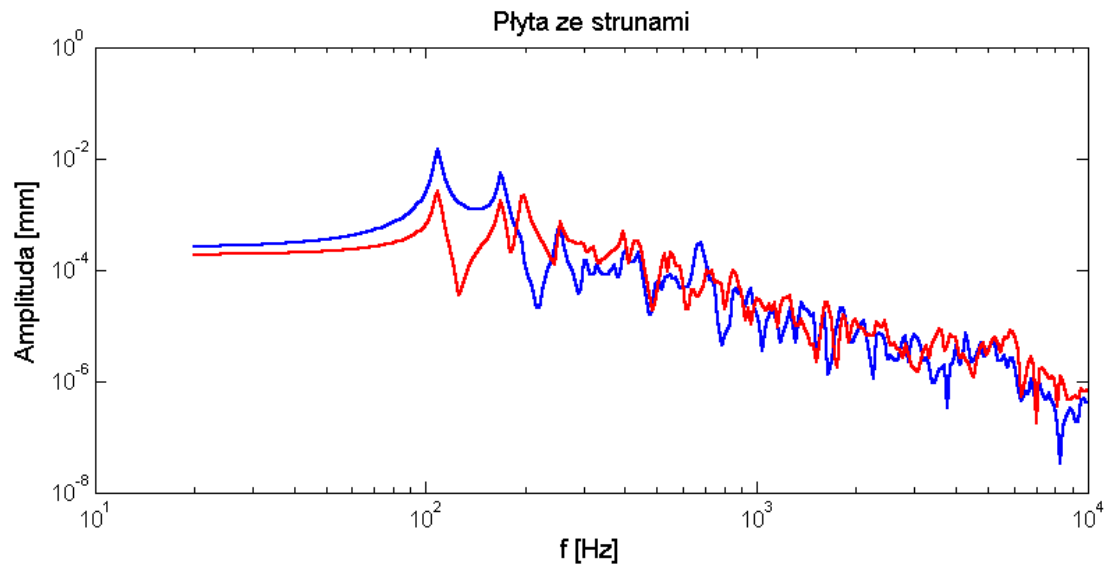
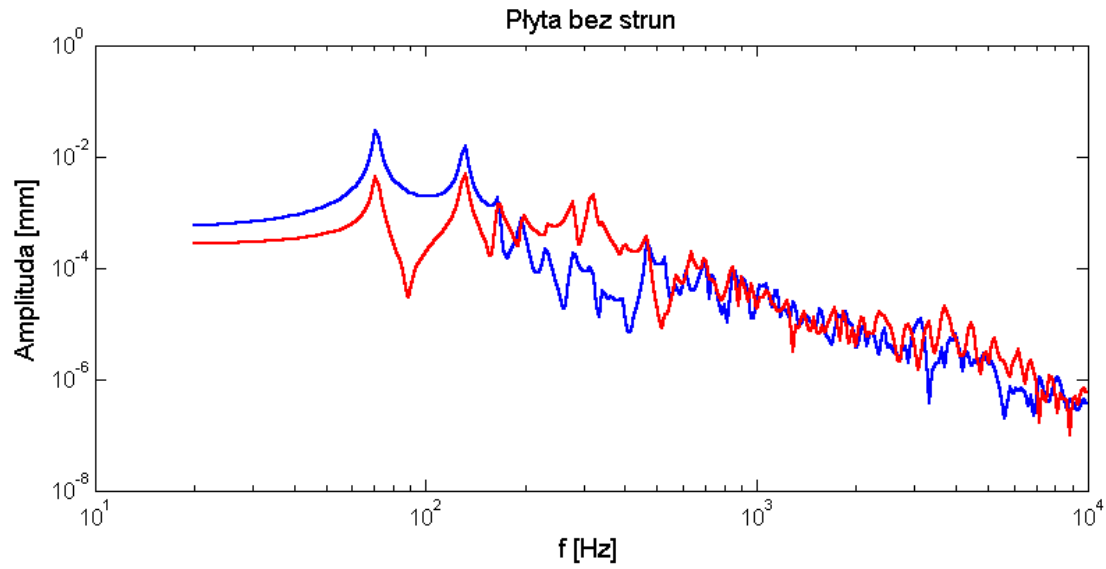

7. postać drgań, 318.6 Hz

Położenia punktów pomiarowych

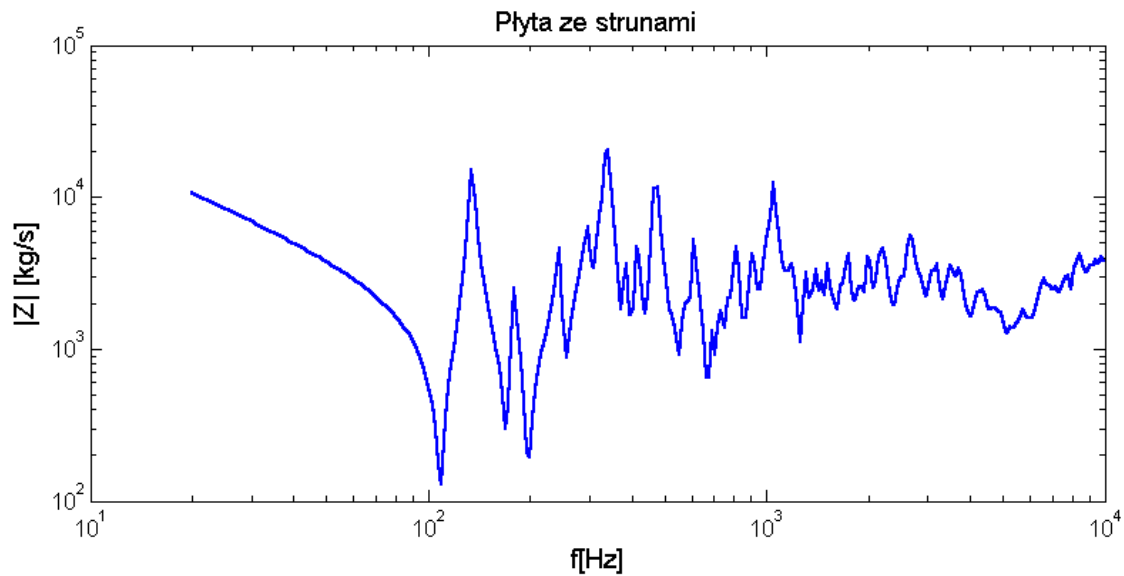
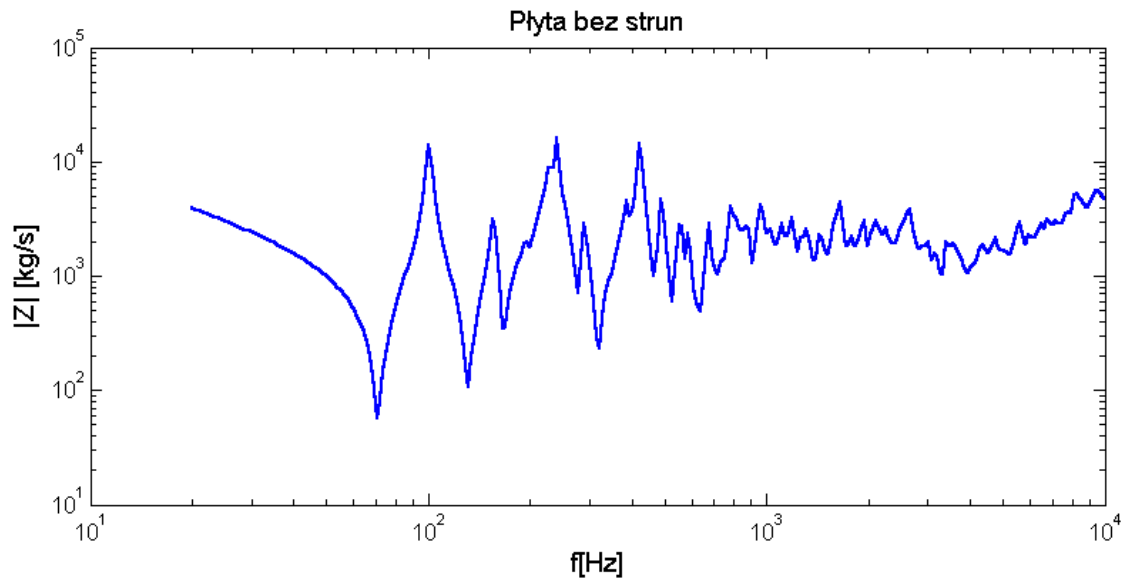

Charakterystyki amplitudowe

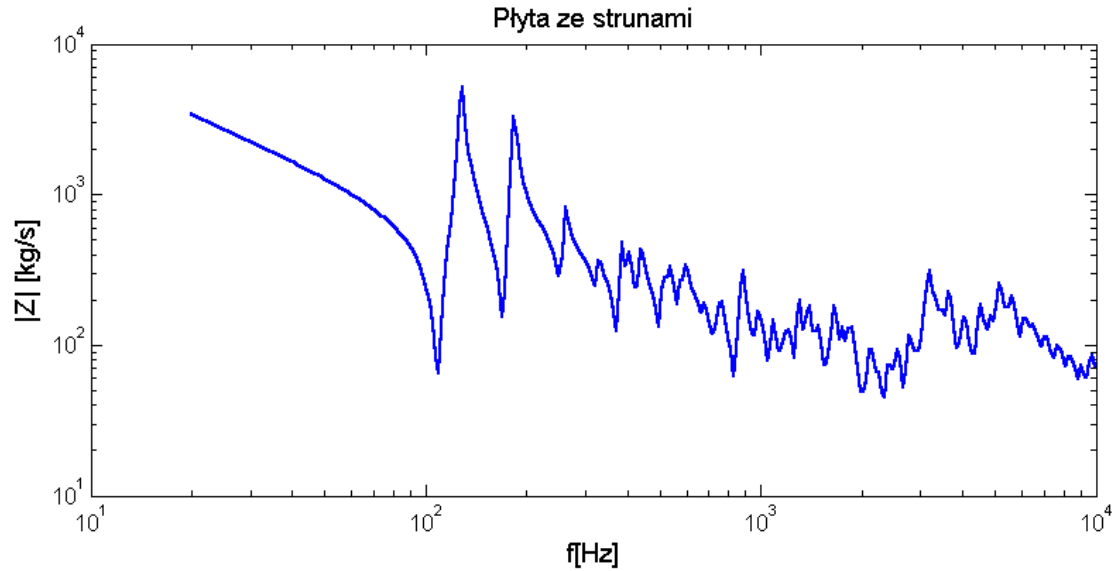
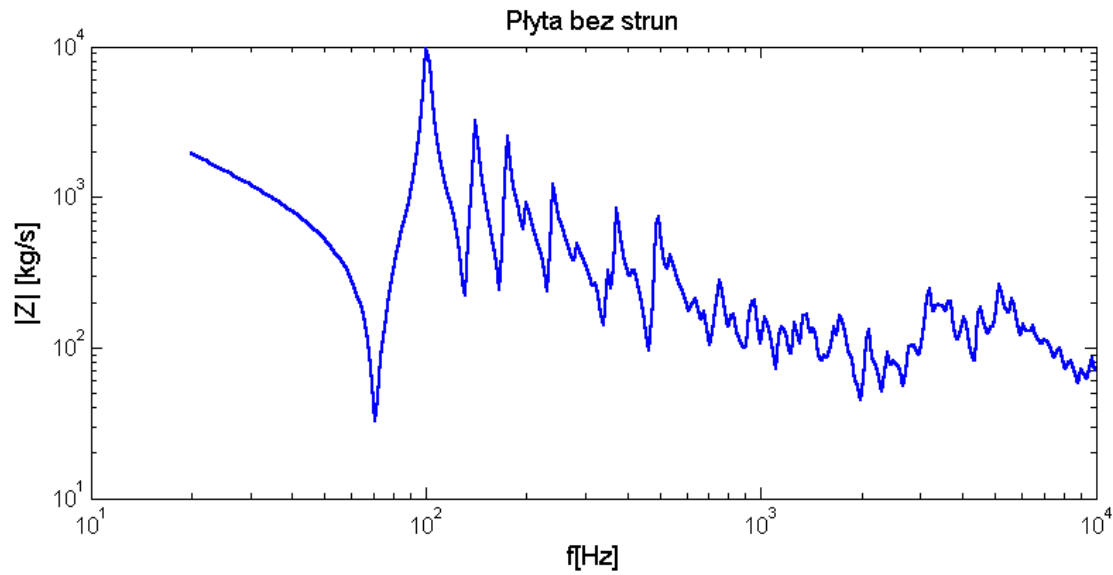
wymuszenie w węźle 14029, wykres niebieski - odpowiedź w węźle 13840, czerwony - w węźle 14171

Charakterystyki impedancyjne

wymuszenie w węźle 14029

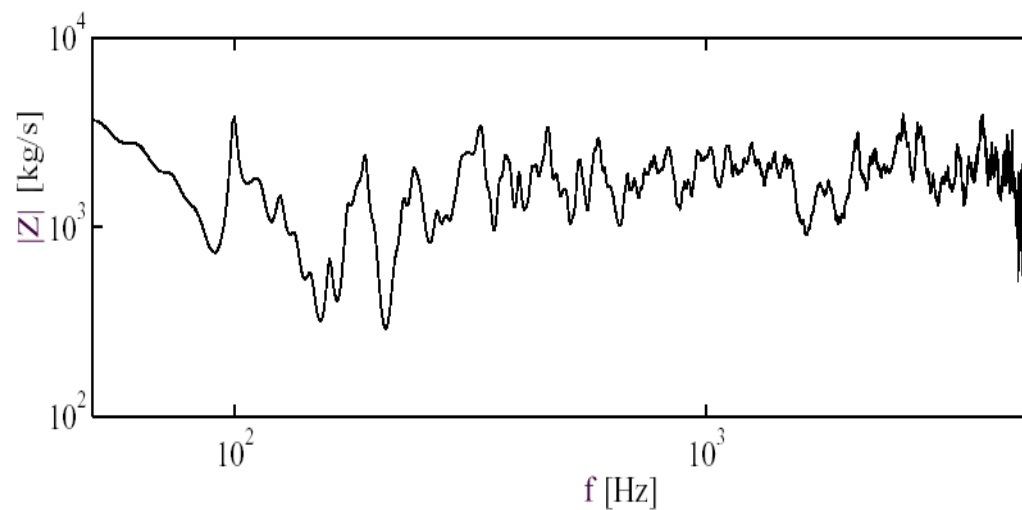
Charakterystyki impedancyjne

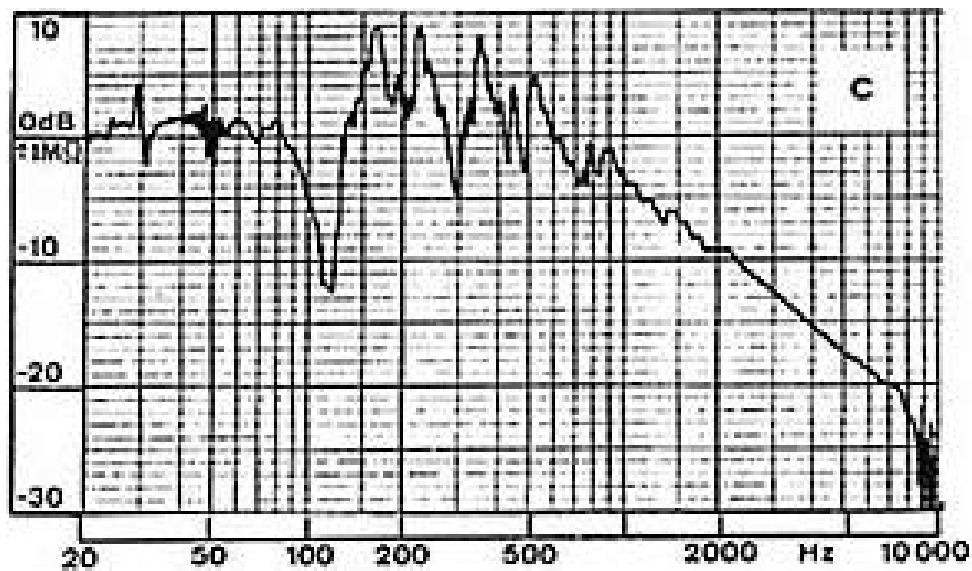
wymuszenie w węźle 2343

Charakterystyki impedancyjne wyznaczone eksperymentalnie [2, 11]

test impulsowy

test harmoniczny

Wnioski

- wyniki analizy numerycznej modelu komputerowego płyty rezonansowej fortepianu cechują się dużym poziomem zgodności z wynikami otrzymanymi na drodze eksperymentalnej,
- bardzo ważnym elementem płyty rezonansowej jest jej uźebrowanie. Od kształtu, liczby oraz sposobu rozmieszczenia żeber zależy sztywność płyty i wartość średnia impedancji, co ma bezpośredni wpływ na stopień sprzężenia płyty ze strunami i końcowy charakter brzmienia instrumentu,
- wraz ze wzrostem częstotliwości płyta ulega podziałowi na większą ilość drgających niezależnie podobszarów, w efekcie czego zmniejsza się efektywność generowania fali akustycznej.
- oddziaływanie napiętych strun na płytę rezonansową, oprócz wywierania nacisku, powoduje zmianę sztywności płyty (poprzez unieruchomienie górnej powierzchni mostków w płaszczyźnie płyty) i wzrost częstotliwości własnych.

Piśmiennictwo

1. Avanzini F., Bank B., Borin G., de Poli G., Fontana F., Rocchesso D.: Musical instrument modeling: the case of the piano. Università degli Studi di Padova, Italy, 2001.
2. Bank B.: Physics-based sound synthesis of the piano. Budapest University of Technology, Hungary, 2000.
3. Engelbrecht J., Maga A., Stulov A.: Grand piano manufacturing in Estonia: the problem of piano scaling. Estonian Academy of Sciences, Estonia, 1995.
4. Fandrich D.: Soundboard technology and manufacture. W: Tone Wood Conference, 2000.
5. Giordano N.: Simple model of a piano soundboard. Journal of the Acoustical Society of America, 1997, 102(2), s. 1159-1168.
6. Gołaś A.: Metody komputerowe w akustyce wnętrza i środowiska. Wydawnictwa AGH. Kraków, 1995.
7. Kruszewski J. i in.: Metoda elementów skończonych w dynamice konstrukcji. Arkady. Warszawa, 1984.
8. Skalmierski B.: Stan naprężenia w płytach rezonansowych a jakość instrumentu. PWN. Warszawa, 1986.
9. Uhl T.: Komputerowo wspomaganą identyfikacją modeli konstrukcji mechanicznych. WNT. Warszawa, 1997.
10. www.fpl.fs.fed.us/EPW/welcome.htm
11. www.speech.kth.se/music/5_lectures
12. www.steinway.com